

بیت‌المنهج

راهنمای گردشگری تخصصی کویر و بیابان

تألیف

سید رضا حسینی

مدرس گردشگری و هتل‌داری در دانشگاه و سازمان فنی و حرفه‌ای

سرشناسه	: حسینی، سید رضا، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: راهنمای گردشگری تخصصی کویر و بیابان / تألیف سید رضا حسینی.
مشخصات نشر	: تهران: مهکامه، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۴۱۶ص: مصور، جدول.
شابک	: 978-600-8731-37-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیفا
موضوع	: گردشگری -- ایران -- کتاب‌های راهنما
موضوع	: Tourism -- Iran -- Guidebooks
موضوع	: کویرها -- ایران
موضوع	: Deserts -- Iran
موضوع	: کویرها -- ایران -- سیر و سیاحت
موضوع	: Deserts -- Iran -- Description and travel
رده‌بندی دهکده	: ۱۳۹۷ ح ۹ الف/۱۵۵ G
رده‌بندی دیویدی	: ۹۵۵/۰۰۴۲
شماره ثبت	: ۵۱۵۹۳۱۱

نام کتاب: راهنمای گردشگری تخصصی کویر و بیابان
تألیف: سید رضا حسینی
ویراستار: مرضیه قنبری
ناظر چاپ: بهزاد ربیعی فراهانی
طرح جلد: حسین مبینی‌پور
صفحه‌آراء: الوهاب
لیتوگرافی: باختر
چاپ و صحافی: گوهراندیشه
نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷
تیراژ: ۵۰۰
قیمت: ۳۹۵۰۰ تومان
شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۳۱-۳۷-۵

مراکز پخش: ۱- تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، نرسیده به لباف، نشانی: پله ۸، پلاک ۸، طبقه دوم،

نشر و پخش مهکامه

تلفن: ۶۶۴۸۸۲۰۳-۶۶۴۹۷۰۵۰

فکس: ۰۹۱۲۳۹۷۲۲۰۳-۰۹۶۱۵۰۹

۲- تهران، میدان انقلاب، بین خیابان ۱۲ فروردین و اردیبهشت، کتابفروشی آگاه

تلفن: ۶۶۴۶۰۹۳۲-۶۶۴۶۷۳۲۳

en_mahkame@Yahoo.com

www.mahkame.com

پست الکترونیکی:

نمایندگی‌های شهرستان:

۱- اهواز: خیابان حافظ، بین سیروس و نادری، کتابفروشی رشد، تلفن: ۳-۲۲۱۷۰۰۰ (۰۶۱۳)

۲- مشهد: خیابان سعدی، پاساژ مهتاب، کتابفروشی درخشش، تلفن: ۳۲۲۵۱۹۲۳ (۰۵۱)

۳- اصفهان: خیابان چهارباغ عباسی، مجتمع چهارباغ، زیرزمین پلاک ۲۶، تلفن: ۳۲۲۳۸۸۵۶ (۰۳۱)

۴- یزد: خیابان فرخی، جنب مجتمع ستاره، کتابفروشی فدک، تلفن: ۳۶۲۲۷۴۷۵ (۰۳۵)

۵- شیراز: خیابان ملاصدرا، نبش خلیلی، کتابفروشی خوارزمی، تلفن: ۳۶۴۷۳۷۷۱ (۰۷۱)

۶- تبریز: فلکه دانشگاه، ابتدای خیابان دانشگاه، کتابفروشی علامه، تلفن: ۳۳۳۴۱۶۶۹ (۰۴۱)

آدرس کانال انتشارات مهکامه

telegram.me/mahkamepublisher

مقدمه.....	۲۱
فصل ۱ / توانایی شکار کویر و بیابان.....	۲۳
۱.۱ تعریف بیابان.....	۲۵
۱.۲ ویژگی‌های منابع طبیعی خشک.....	۲۶
۱.۳ تفاوت بین کویر و بیابان.....	۲۷
۱.۴ شباهت‌های کویر و بیابان.....	۲۷
۱.۵ دلایل شکل‌گیری بیابان.....	۲۹
۱.۶ پیدایش کویر.....	۳۰
۱.۷ پتانسیل‌های بالقوه کویر.....	۳۱
۱.۱ منابع طبیعی و معدنی.....	۳۱
۱.۲ گردشگری.....	۳۲
فصل ۲ / معرفی پدیده‌ها و جاذبه‌های کویری ایران.....	۱۱۹
۲.۱ پوشش گیاهی کویر.....	۱۲۱
۲.۲ پوشش حیوانی کویر.....	۱۳۲
۲.۱ پستانداران.....	۱۳۲
۲.۲ دوزیستان.....	۱۴۱
۲.۳ خزندگان.....	۱۴۱
۲.۴ رد پای حیوانات.....	۱۴۳
۲.۵ لانه و محل استراحت پستانداران.....	۱۴۹
۲.۶ پرندگان.....	۱۵۰
۲.۷ نمایه‌ها و رفتارهای ویژه حیوانات.....	۱۵۷
۲.۳ پدیده‌های کویر.....	۱۵۸
۲.۱ سازه‌های طبیعی کویر.....	۱۵۸

۱۶۵	۲.۳.۲ دریاچه‌های نمک ایران
۱۷۳	۲.۳.۳ آبشارهای نمکی ایران
۱۸۱	۲.۳.۴ گنبد‌های نمکی ایران
۱۸۳	۲.۴ اهمیت فرهنگی کویر
۱۸۳	۲.۴.۱ گویش و زبان
۱۸۵	۲.۴.۲ پوشش مردم کویر
۱۹۶	۲.۴.۳ مراسم‌های مناطق کویری
۲۰۰	۲.۴.۴ روایات تاریخی درباره برخی از مناطق کویری ایران
۲۰۷	۲.۵ هنر معماری در کویر
۲۰۹	۲.۵.۱ مسکن‌های قدیمی کویر
۲۱۰	۲.۵.۲ ایخچل
۲۱۴	۲.۵.۳ قنات‌های ایرانی
۲۱۹	۲.۵.۴ بادگیر
۲۲۳	۲.۵.۵ آسیاب‌ها و اسباده‌ها
۲۲۶	۲.۵.۶ کاروانسراها
۲۲۹	۲.۵.۷ ساباط
۲۳۰	۲.۵.۸ رباط
۲۳۷	۲.۵.۹ قلعه‌های مناطق کویری ایران
۲۳۷	۲.۵.۱۰ کبوترخانه
۲۴۱	۲.۵.۱۱ مناره
۲۴۴	۲.۵.۱۲ آب‌انبار
۲۵۰	۲.۵.۱۳ سردابه
۲۵۱	۲.۶ روستاهای هدف گردشگری مناطق کویری و بیابانی
۲۵۲	۲.۶.۱ انواع گردشگری مرتبط با کویر
۲۵۳	۲.۶.۲ کدهای رفتاری روستاگردی
۲۵۳	۲.۶.۳ معرفی روستاهای هدف گردشگری کویر در ایران

فصل ۳ / اقامت و سفر در کویر ۲۷۵

۲۷۷	۳.۱ اقامت در کویر
۲۷۷	۳.۲ انواع واحدهای اقامتی

۲۷۹	۳.۳ اقامتگاه بوم گردی
۲۸۰	۳.۴ اقامت در خانه‌های دوم
۲۸۱	۳.۵ اقامتگاه‌های مناطق کویری و بیابانی
۲۸۳	۳.۶ اردو زدن و کمپینگ در کویر
۲۸۳	۳.۷ پناهگاه طبیعی
۲۸۹	۳.۸ خوراک در کویر
۲۹۵	۳.۹ تجهیزات کویرپیمایی
۲۹۵	۳.۹.۱ فهرست نهایی تجهیزات
۲۹۶	۳.۹.۲ وسایل فرد نیاز، با توجه به نوع برنامه
۲۹۷	۳.۹.۳ تجهیزات خود را در برنامه‌های کویر
۲۹۷	۳.۹.۴ چادر کمپینگ
۲۹۹	۳.۹.۵ کوله‌پشتی
۳۰۲	۳.۹.۶ چوب‌دست (عصا- بانون)
۳۰۳	۳.۱۰ اهمیت آب در کویر
۳۰۴	۳.۱۰.۱ یافتن آب و نحوه تهیه آب در مناطق کویری و بیابانی

فصل ۴ / اجرای تورهای کویر و بیابان ۳۰۹

۳۱۱	۴.۱ اجرای تورهای کویرپیمایی
۳۱۳	۴.۲ ایمنی در سفرهای کویرپیمایی
۳۱۴	۴.۳ هدایت گروه در کویر
۳۱۴	۴.۴ بررسی مسیر و راه
۳۱۶	۴.۵ روش اجرایی برنامه
۳۱۸	۴.۶ یک راهنمای خوب انتخاب کنید
۳۲۰	۴.۷ نکات مهم در اجرای تورهای کویرپیمایی
۳۲۰	۴.۷.۱ تجهیزات
۳۲۲	۴.۷.۲ آب
۳۲۵	۴.۷.۳ خوراک
۳۲۶	۴.۷.۴ ردپاها و علامت‌ها و نشانه‌ها
۳۲۷	۴.۷.۵ گم شدن
۳۳۱	۴.۷.۶ سفر گروهی

۳۳۱	 ۴.۷.۷ ترس و اضطراب
۳۳۲	 ۴.۷.۸ صاعقه‌زدگی
۳۳۵	 ۴.۷.۹ شناخت ابرها
۳۳۶	 ۴.۷.۱۰ سیل و سیلاب
۳۳۶	 ۴.۷.۱۱ باد و طوفان
۳۳۹	 ۴.۷.۱۲ حوادث ناشی از سرما
۳۳۹	 ۴.۷.۱۳ مقابلهٔ حشرات و حیوانات
۳۴۴	 ۴.۸ جهت‌یابی
۳۴۴	 ۴.۸.۱ روش ساعت عقربه‌ای
۳۴۶	 ۴.۸.۲ استفاده از ماه
۳۴۶	 ۴.۸.۳ استفاده از ستارگان
۳۴۹	 ۴.۸.۴ جهت‌یابی با خورشید
۳۵۲	 ۴.۸.۵ استفاده از نقشه برای راهیابی
۳۵۳	 ۴.۹ روش‌های علامت‌دهی
۳۵۳	 ۴.۹.۱ بر پا کردن آتش
۳۵۶	 ۴.۹.۲ علامت دادن با دود
۳۵۷	 ۴.۹.۳ لامپ شب‌تاب
۳۵۷	 ۴.۹.۴ علامت صوتی
۳۵۸	 ۴.۱۰ پیاده‌روی در کویر و کویرپیمایی
۳۵۹	 ۴.۱۰.۱ استراحت در پیاده‌روی
۳۵۹	 ۴.۱۰.۲ انحراف حرکت در پیاده‌روی
۳۶۱	 ۴.۱۰.۳ محاسبهٔ مسافت
۳۶۲	 ۴.۱۰.۴ استتار
۳۶۲	 ۴.۱۱ امداد در کویر
۳۶۳	 ۴.۱۱.۱ وظایف امدادگر
۳۶۳	 ۴.۱۱.۲ کیف کمک‌های اولیه
۳۶۵	 ۴.۱۲ آشنایی با بهداشت مواد غذایی و آب در سفر
۳۶۷	 ۴.۱۲.۱ آشنایی با بهداشت اماکن عمومی و اقامتگاه‌ها
۳۶۸	 ۴.۱۲.۲ بهداشت آب (آشنایی با بهداشت آب)
۳۶۸	 ۴.۱۲.۳ آفتاب‌سوختگی و گرم‌زدگی

۳۶۹	۴.۱۲.۴ اسهال مسافرتی
۳۶۹	۴.۱۲.۵ ارزیابی مصدوم
۳۷۰	۴.۱۲.۶ گازگرفتگی
۳۷۰	۴.۱۲.۷ مارگزیدگی
۳۷۲	۴.۱۲.۸ عقرب گزیدگی
۳۷۳	۴.۱۲.۹ احیاء قلبی - ریوی
۳۷۴	۴.۱۲.۱۰ رمازدگی
۳۷۶	۴.۱۲.۱۱ زنگی گرمایی
۳۷۷	۴.۱۳ گردشگری کویر - بیابان
۳۷۷	۴.۱۳.۱ سیستم گردشگری و اجزای آن
۳۷۷	۴.۱۳.۲ سازمان گردشگری
۳۷۹	۴.۱۳.۳ اکوتوریسم
۳۸۰	۴.۱۳.۴ گردشگری عشایری
۳۸۱	۴.۱۳.۵ ژئوتوریسم
۳۸۲	۴.۱۳.۶ قوانین و مقررات مربوط به حفظ میراث فرهنگی
۳۸۳	۴.۱۳.۷ تفسیر میراث
۳۸۴	۴.۱۳.۸ کالاها و محصولات گردشگری
۳۸۵	۴.۱۳.۹ آب و هوا و گردشگری
۳۸۶	۴.۱۳.۱۰ محیط‌های روستایی و گردشگری
۳۸۷	۴.۱۳.۱۱ محیط‌های عشایری و گردشگری
۳۸۸	۴.۱۳.۱۲ نمونه‌های بارز علائق گردشگری
۴۰۰	۴.۱۳.۱۳ جاذبه‌ها و مقاصد مهم گردشگری ایران
۴۰۰	۴.۱۳.۱۴ تور
۴۰۱	۴.۱۳.۱۵ تور و مراحل اجرای آن
۴۰۴	۴.۱۳.۱۶ راهنمای تور
۴۰۴	۴.۱۳.۱۷ فنون راهنمای گشت

بخش‌های گسترده‌ای از کشور ما دارای بافت طبیعی بیابانی و کویری است، که عامل اصلی آن محرومیت‌های گیاهی و کمبود رطوبت در این مناطق است. دوری از مراکز بزرگ تجاری و صنعتی، بارهای خشک‌سالی، کمبود منابع آبی و ناامنی باعث بروز بسیاری از مشکلات اجتماعی در این‌گونه مناطق شده است، و این در حالی است که یکی از مهم‌ترین عوامل رشد و پیشرفت این مناطق در کشور ما، تحت عنوان «اکوتوریسم کویر»، همچنان ناشناخته مانده است. صنعت توریسم (گردگری) می‌تواند یکی از پایه‌های اصلی توسعه پیشرفت جوامع، خصوصاً در جوامع روستاییافته، باشد. اطلاق اصطلاح صنعت بدون دود به صنعت توریسم، خود گویای نقش مثبت آن در رشد جوامع است. واضح است که این صنعت، تمامی شاخص‌های توسعه پایدار، از جمله اشتغال، شاخص‌های توسعه اقتصادی، ارتقاء سطح فرهنگی از طریق مبادلات فرهنگی، حفاظت از میراث تاریخی و فرهنگی، طبیعی و حفاظت از محیط زیست جوامع را، بدون نیاز به سرمایه‌گذاری‌های سنگین، بهبود می‌بخشد.

بر اساس برآورد سازمان جهانی جهانگردی (W.T.O)^۱ در سال ۱۹۹۰، در حالی که رشد عمومی صنعت توریسم برای نخستین دهه آینده (۲۰۰۰-۲۰۱۰) بین ۴/۳ تا حداکثر ۶/۷ درصد پیش‌بینی می‌شود، یافته‌های موجود حاکی از آن است که بیشترین سهم این رشد، مربوط به بخش اکوتوریسم (بوم گردی) بوده و به‌طور کلی بین ۱۰ تا ۳۰ درصد آن را شامل خواهد شد. بدین ترتیب، انتظار می‌رود تا یک دهه دیگر شمار طبیعت‌گردان، که اکنون هفت درصد از کل مسافران جهان را تشکیل می‌دهند، به بیش از بیست درصد برسد. به تأکید W.T.O، رشد اکوتوریسم آنچنان سریع است که انتظار می‌رود قرن آینده، قرن اکوتوریسم باشد. به‌طور کلی سرمایه‌گذاری انجام شده در بخش اکوتوریسم بالغ بر ۱۰ تا ۳۰ درصد رشد خواهد داشت.

در قسمت‌های بیابانی و خشک کشورهای توسعه‌یافته، با بهره‌گیری از سیستم‌های کشاورزی و آبیاری فوق مدرن، تأسیس مراکز مهم صنعتی و کارخانه‌های بزرگ، اشاعه ورزش‌های بیابانی چون کویرنوردی، رالی، تأسیس پیست‌های موتورسواری و برگزاری تورهای بیابان‌گردی، تحول عظیمی ایجاد شده است.

در کشور ما نیز چندی است که بحث‌های بیابان‌زدایی و گردشگری، گسترش بیشتری پیدا کرده و حرکت‌های خوبی در این زمینه آغاز شده است و در صورتی که مسئولان برنامه‌ریزی‌های جامعی برای این موضوع انجام دهند، در آینده نزدیک، شاهد پیشرفت و ترقی مناطق محروم بیابانی در کشور عزیزمان خواهیم بود.

سید رضا حسینی^۱

بهار ۱۳۹۷

اصفهان

1. <http://telegram.me/pleasetravel>
<http://instagram/kavirtour.co>
www.kavirtourco.ir
 Email: kavirtourco@gmail.com